Ügyszám: ABI-1454-3/2010/K

Tisztelt Igazgató Úr!

Hozzám intézett beadványában a […] Gimnáziumban kiépíteni tervezett ujjlenyomatos beléptető rendszerrel kapcsolatban kéri állásfoglalásomat. Elmondása szerint az ujjlenyomat azonosításon alapuló (biometrikus) beléptető rendszer kiépítésének célja az illetéktelen személyek bejövetelének megakadályozása, valamint a vagyonvédelem.

A biometrikus azonosításon alapuló beléptető rendszerekkel kapcsolatosan korábban számos ízben kifejtettem álláspontomat az alábbiak szerint:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (továbbiakban: Avtv.) 2. § 1. pontja értelmében személyes adat bármely meghatározott (azonosított vagy azonosítható) természetes személlyel (a továbbiakban: érintettel) kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. A személyes adat az adatkezelés során mindaddig megőrzi e minőségét, amíg kapcsolata az érintettel helyreállítható. A személy különösen akkor tekinthető azonosíthatónak, ha őt – közvetlenül vagy közvetve – név, azonosító jel, illetőleg egy vagy több, fizikai, fiziológiai, mentális, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságára jellemző tényező alapján azonosítani lehet.

Az ujjlenyomat azonosító pontjainak távolsága, és az azonosító pontok alapján képzett kódsorozat személyes adat. Ezeknek az adatoknak a beléptető rendszerben való kezelése az Avtv. 2. § 9. pontja szerinti adatkezelést jelent. E törvény értelmében adatkezelésnek számít a fénykép-, hang- vagy képfelvétel készítése, valamint a személy azonosítására alkalmas fizikai jellemzők (pl. ujj- vagy tenyérnyomat, DNS-minta, íriszkép) rögzítése is.

Az adatkezelés vonatkozásában két alapelvet kell szem előtt tartani:

- az Avtv. 3. § (1) bekezdése alapján személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárult, vagy ha azt törvény elrendeli;

- az Avtv. 5. § értelmében pedig személyes adatot kezelni csak meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében lehet. Az adatkezelésnek minden szakaszában meg kell felelnie e célnak. Csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas, csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig.

Jelen esetben törvényi felhatalmazás hiányában a […] Gimnázium adatkezelése kizárólag a tanuló, – kiskorú, vagy korlátozottan cselekvőképes tanuló esetében törvényes képviselője – valamint az iskola alkalmazottjának (a továbbiakban: érintett) hozzájárulása esetében lehetséges. Az Avtv. 2. § 6. pontja értelmében hozzájárulás az érintett kívánságának önkéntes és határozott kinyilvánítása, amely megfelelő tájékoztatáson alapul, és amellyel félreérthetetlen beleegyezését adja a rá vonatkozó személyes adatok – teljes körű vagy egyes műveletekre kiterjedő – kezeléséhez.

E kérdéskörben az Alkotmánybíróság által kialakított gyakorlatra hívom fel a figyelmét, amely hangsúlyozza, hogy az Alkotmány 59. § (1) bekezdésében rögzített személyes adatok védelméhez való jog információs önrendelkezési jogként értelmezendő, vagyis az érintett – törvény által elrendelt adatkezelés hiányában – szabadon döntheti el azt, hogy mely személyes adatának, milyen formában történő adatkezeléséhez járul, vagy éppen nem járul hozzá. E jog érvényesítését nem köteles indokolni, mint ahogy alkotmányos jogok érvényesülésekor fogalmilag kizárt a jog rendeltetésszerű gyakorlásának az elve.

Az ujjlenyomat kezelésének egyik elterjedt módja az ujjlenyomat barázdáiról képzett egyedi személyazonosítást lehetővé tevő pontok rögzítése. A beléptető rendszer az érintettek ujjlenyomatáról képzett számsort veti össze a korábban leképzett számsorral, az ujjlenyomat képe nem kerül rögzítésre. A számsort rögzítő ujjlenyomat-ellenőrző rendszerek – az érintett személyek alkotmányos

jogainak védelme szempontjából – megkülönböztethetőek aszerint, hogy az ujjlenyomatról képzett összehasonlító számsort milyen formában és ki kezeli.

Az adatok kezelése alapvetően kétféleképpen történhet:

1.) az oktatási intézmény által üzemeltetett központi adatbázisban,

2.) az érintett tanuló, vagy iskolai alkalmazott birtokában lévő azonosító kártyán.

Az első esetben az oktatási intézmény által üzemeltetett központi adatbázisban kezelik az ujjlenyomatokról képzett számsort, és a beléptetés során az érintett ujjáról képzett számsort a tárolt adatokkal veti össze az ujjlenyomat-ellenőrző rendszer. A központi adatbázisban tárolt számsor a munkavállaló személyes adata, melynek felhasználásával őt a későbbiekben is azonosítani lehet.

A második esetben a beléptetés során, a beléptetést végző eszköz azt ellenőrzi, hogy a kártya használója azonos-e az annak használatára jogosult személlyel. Az ujjlenyomat képe, illetőleg az arról képzett számsor azonban nem kerül külön rögzítésre. Az oktatási intézmény tehát ebben az esetben nem kezeli – egy központi adatbázisban – az érintett tanulók és alkalmazottak biometrikus adatait.

Összefoglalva, álláspontom szerint a célhoz kötött adatkezelés elvéből, továbbá az adatminimalizálás követelményéből fakadóan több, azonos célú adatkezelés közül azt szükséges alkalmazni, amely kevésbé korlátozza az érintett személyes adatainak védelméhez fűződő jogait. Az intézmény által megjelölt célok kevesebb és minőségében más személyes adatok alapján is megvalósíthatók. Különösen azt tartom aggasztónak az alkotmányos követelmények szempontjából, hogy kiskorú, korlátozottan cselekvőképes gyermekektől a közoktatási intézménybe való belépéskor rögtön biometrikus azonosítót vesznek.

A közoktatási intézmény feladata a fejlődő gyermek testi, szellemi és lelki fejlődésének elősegítése, és ideértendő az alkotmányos alapjogok gyakorlására való felkészítés is. Érthetetlennek tartom, hogy az intézmény pedagógiai feladataival ellentétben alkotmányos alapjogának korlátozásával szembeni tűrésre, és engedékenységre neveli a gyermeket. A személyes adatok kezelése csak olyan helyzetben indokolt, amelyben az elérni kívánt célok megvalósulása más, alternatív, személyes adatkezelést nem igénylő intézkedéssel, rendszerrel nem biztosítható. Az intézmény által elérni kívánt célok – többek között – a biometrikus azonosítást kiváltó, vonalkódos azonosítással vagy sorszámmal ellátott mágneses beléptető kártya alkalmazásával, vagy más módon is elérhetők, illetve intézményi szabályzatok kialakításával is biztosíthatók.

A személyes adatok védelmét és a közérdekű adatok nyilvánosságát érintő ügyben forduljon hozzám továbbra is bizalommal.

Budapest, 2010. május 5.

Üdvözlettel:

Dr. Jóri András